

ANKET HAZIRLAMA

**Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Biyoistatistik Anabilim Dalı**

Prof. Dr. Atilla Halil ELHAN

Anketi hazırlamaya başlamadan önce sorulması gereken sorular

- Anket uygulanmasının amacı nedir?
- Bu anket daha önce uygulanmış mıdır?
- Anketin uygulanması için uygun yöntem nedir?
- Katılımcılar kimler olmalıdır ve nasıl seçilmelidir?
- Hangi sorular sorulmalıdır?
- Sorular nasıl sorulmalıdır?
- Anket verileri nasıl analiz edilecektir? (İstatistiksel analiz)
- Sonuçlar nasıl rapor edilecek?

Anket nedir?

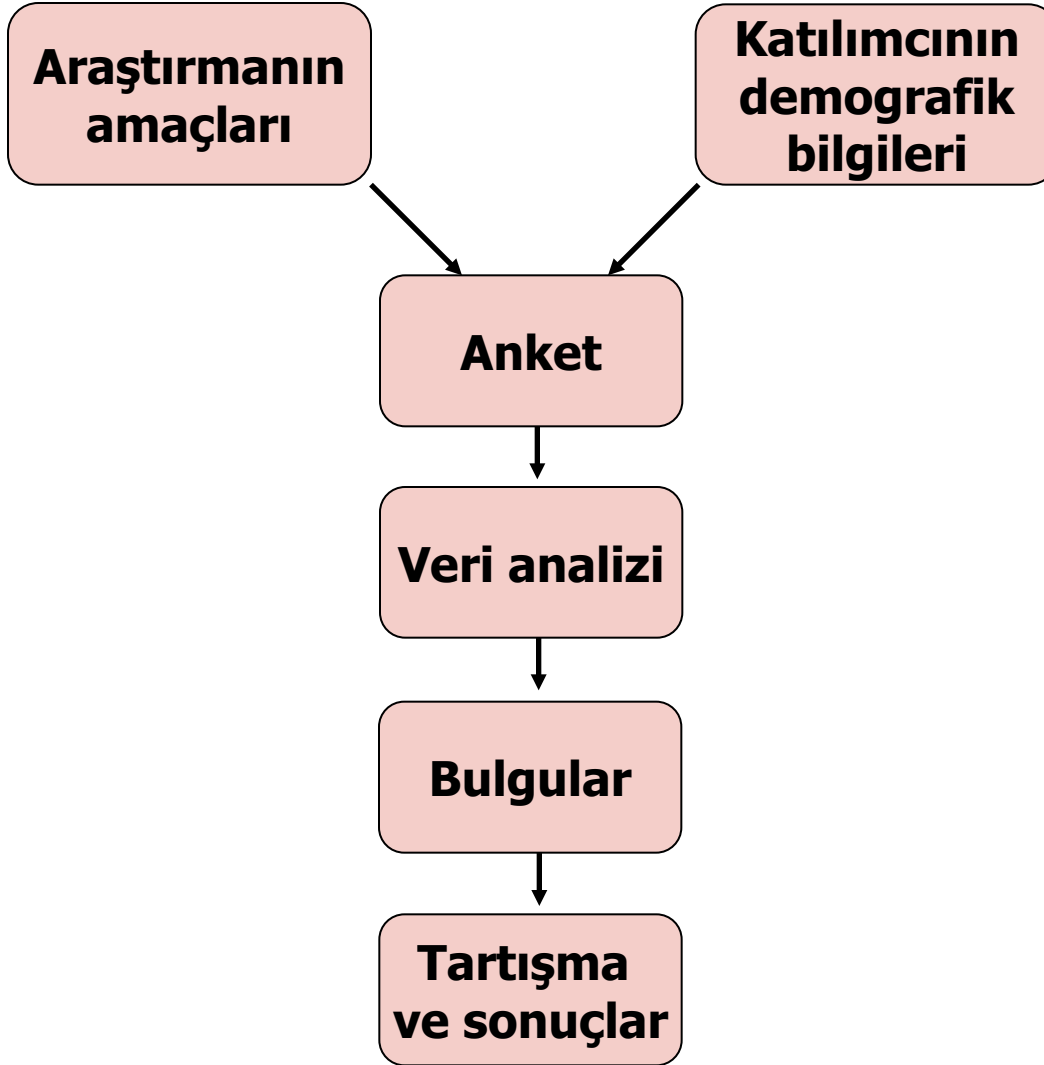
- Anket, herhangi bir konuda bilgi edinmek için gerekli veriyi oluşturmak amacıyla tasarlanmış sorular kümesidir.

Genellikle anketler/ölçekler bir araştırma içerisinde doğrudan ölçülemeyen gizli değişkenleri belirlemeye yöneliktir.

Ankette sorulan her sorunun belirli bir amaca hizmet etmesi ve/veya belirli bir hipotezi test etmeye yönelik olması gerekmektedir.

Anket Dizayn Süreci

- Planlama
- Dizayn
- Alan çalışması
- Pilot test
- Etik

İyi Bir Soru Yazmak İçin Kurallar

- Soruları yazmadan önce araştırma soruları ve amaçları düşünülmeli
- Soruları yazmadan önce analiz planı çıkartılmalı
- Yukarıdaki iki şıkla ilişkili olarak listedeki tüm soruların gerekli olup olmadığı düşünülmeli

- Anketi hazırlayan kişinin anketteki her bir sorunun ne amaçla sorulduğunu, ne tür bir bilgi elde etmek istenildiğini sorgulaması gerekmektedir.

Bu nedenle, anketteki sorular:

- Araştırmanın hipotezleri ve amacı
- Anket sonucunda toplanan bilginin araştırmada nasıl kullanılacağı

düşünülerek hazırlanmalıdır.

Soru maddelerinin geliştirilmesi

1. Anketi geliştiren kişiler tarafından amaçlanan **anlamin**, katılımcıların çoğu tarafından algılanması gerekir.
2. Sorular çok açık olarak ifade edilmiş olsa bile, konu hakkında **önceden bilgi gerektiren** sorular ankete katılanlar tarafından **zor** yanıtlanacaktır.

3. Anketin katılımcının **ilgisini** ve **dikkatini** çekecek şekilde dizayn ve biçimlendirilmesi gerekir.
4. Anketteki bir sorudan diğerine **geçişin yumuşak ve doğal** akışta olması, birbiriyle ilgisiz soruların arka arkaya gelmemesi gerekir. Benzer soruların bir araya gelmesi anketin tamamlanmasını kolaylaştırır. Bir konudan başka bir konuya atlayan anketler yanıt oranını düşürecektir.

5. Anketteki soruların **tarafsız** olduğunu gösteren pozitif bir izlenim yaratması gerekmektedir.
6. Eğer bir soru **gereksiz** ise o soruyu ankete eklemeyin.
7. **Hileli** ya da katılımcıyı **kenara sıkıştırarak** sorulardan uzak durulmalıdır.

8. İki farklı soru tek bir soru altında birleştirilmemelidir. **Bileşik sorular**, veri analizinde belirsizliklere yol açar. Örneğin, “Pastanın görüntüsünü ve tadını beğendin mi?” gibi bir soruya “Hayır” cevabı veren bir katılımcının pastanın görüntüsünü mü, tadını mı yoksa her ikisini de mi beğenmediğini anlayamayız.

9. Anket soruları ile ne araştırılmaya çalışıldığı hakkında **spesifik** olunmalıdır. Örneğin, bir konu hakkındaki görüşler mi?, bilgi düzeyi mi? araştırılmak isteniyor.
10. Anket soruları içinde **özel dil** (jargon) kullanılmamalıdır. Katılımcıların sorulardan anlam çıkarmasına neden olunmamalıdır. Sorular herkesin anlayacağı şekilde **basit**, **açık** ve **net** olmalıdır.
11. Sorular **yönlendirici** (tarafalı) olmamalıdır.

12. **Doğru soru** sorulmalı.
13. Ankete katılanlar soruları **anlayabilmeli** ve **doğru yanıtı bilmeli**.
14. Ankete katılanlar sorulara cevap vermeye **gönüllü olmalı**.
15. **Uzun cümleler** kurulmamalıdır.
16. Potansiyel katılımcılarla görüşmeler yapılarak **kritik sorular** belirlenmelidir.

17. **Pilot çalışma** ile anketler gerçek kullanımdan önce kontrol edilmelidir.
18. Sorular **genelden özele**, **kolaydan zora** doğru bir **mantık** çerçevesinde sıralanmalıdır.
19. **Demografik** bilgiler anketin en başında yer almamalıdır.
20. **Yanıt alınması şüpheli** sorular sonlara doğru olmalıdır.

21. Yanıt seçenekleri, soru ile uyumlu olmalıdır.
22. Yanıtlar arasında gerektiğinde “Bilmiyorum”, “Hiçbiri” ve “Diğer” seçeneklerine yer verilmelidir.
23. Mümkün olan tüm yanıt seçenekleri verilmelidir.
24. Yanıt seçenekleri ayrışık (birbirini tamamen dışlayan) olmalıdır.
25. Herkesin bildiği kısaltmalar haricinde kısaltmalar kullanılmamalıdır.

Aşağıdaki sorularla ilgili problem(leri) bulunuz?

- Daha önce hiç karın ağrısı ya da ishal oldunuz mu?

Evet Hayır

- Basketbol oynamaya çok gider misiniz?

Evet Hayır

- HBP'nin ne olduğunu biliyor musunuz?

Evet Hayır

- Yaşınız 0-10 10-20 20-30

- Otel çalışanlarının hijyenik olmadığını düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

Anket Sorularının Türleri

- Davranış ya da gerçekler hakkındaki sorular
 - Davranış soruları
 - Demografik sorular
- Psikolojik durum ya da tutum hakkındaki sorular
- Bilgi sorgulayıcı sorular

Anket Uygulama Yöntemleri

- Yüz yüze (kişisel) görüşme
 - Telefon
 - İnternet
 - Mektup
- Maliyet, Kolaylık ve Hız

Soru Biçimleri

- Yapılandırılmış
 - Cevabı açık olan sorular (Straightforward)
 - Kontrol listesi (Checklist)
 - Sıralamalı skala (Rating scale)
 - Likert tipi skala
 - Sıraya dizmek (Rank order)
 - Osgood'un anlamsal fark skalası
 - Çoktan seçmeli
 - Boşlukları doldurunuz
 - Uygun olanları işaretleyiniz
- Yapılandırılmamış
 - Açık uçlu soru

Cevabı açık olan sorular

- **Kaç yaşındasınız?**

..... yıl

- **Cinsiyetiniz nedir?**

Erkek Kadın

- **Daha önce hiç İbn-i Sina hastanesine başvurduunuz mu?**

Evet Hayır

Kontrol listesi (Checklist)

- **Aşağıdaki spor dallarından hangisini yapıyorsunuz?**

Basketbol

Yüzme

Bisiklet

Futbol

Kayak

Yürüyüş

Voleybol

Diğer

Sıralamalı skala

- Son bir hafta içerisinde aşağıdaki içeceklerde ne sıklıkla kullandınız?

	Çok sık	Bazen	Nadiren	Hiç
Portakal suyu	☐	☐	☐	☐
Maden suyu	☐	☐	☐	☐
Bira	☐	☐	☐	☐
Ayran	☐	☐	☐	☐

Sıralamalı skala (sayısal)

- Hissettiğiniz ağrının şiddetini aşağıdaki skaladan yuvarlak içine alarak seçiniz.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Çok az Çok fazla

Sıraya Dizmek

- Bu araştırma kursa katılma nedeninizi 1: en etkili neden, 2: ikinci en etkili neden ... olacak şekilde sıralayınız.

- ___ İşyerim gönderdi
- ___ Kurs materyallerini almak
- ___ Bilgimi arttırmak
- ___ Bedava hediye almak
- ___ Araştırma benim hayatım

Likert tipi skala

Likert tipi skalalar genelde katılımcının bir konu hakkındaki tutumunu, görüşünü ya da davranışını ölçer.

Aşağıdaki skala ile katılımcılar soru maddesinde yer alan ifadeye katılıp katılmama durumlarını 5 puan üzerinden derecelendirecektir.

Örneğin; Kampus içinde park etmek ücretsiz olmalı.

1	2	3	4	5
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

Osgood'un anlamsal fark skalası

Bu skala, katılımcılara sunulan hizmetleri, nesnelere ya da ürünleri nasıl algıladıklarını ölçmek amacıyla kullanılır. Genellikle 7 puan üzerinden değerlendirme yapılması istenir.

Örneğin; Otomobil satıcıları

Dürüst - - - - - Dürüst değil

Soğuk - - - - - Cana yakın

Adaletli - - - - - Adaletsiz

Güvenilmez - - - - - Güvenilir

Yanıtlama yanlılığını ortadan kaldırmak için pozitif ve negatif sıfatlar rasgele yerleştirilmelidir.

Genel olarak, bir çok açık uçlu sorunun olduğu bir anket iyi bir seçenek değildir. Çünkü, bu tür anketlerden elde edilen veri daha az yarar sağlar. Bu nedenle, açık uçlu sorulardan daha çok yapılandırılmış anketler tercih edilmelidir.

Anketin Süresi

- Gerekli veriyi elde etmeye yeterli sayıda olmalı
- Uzun anketlerle konu ile ilgili her şeyi sormak, katılımcılar için sıkıcı, sizin için analiz etmesi zor olacaktır ve genel olarak maliyetine değmeyecektir
- Genel kural olarak kısa anketler, uzun anketlere göre daha çok yanıt alır
- Katılımcının ilgisini kaybetmeyeceği kadar kısa olmalı
- Soruların içeriği soru sayısından daha çok önemlidir

Bir ankette yer alması gerekenler

- Her anketin mutlaka bir başlığı bulunmalıdır.
- Anket sorularına başlamadan önce;
 - Çalışmanın hangi amaçla yapıldığı
 - Katılımcıların gönüllülüğünün sorgulandığı
 - Açık ve dürüst yanıt vermelerini sağlamak amacıyla yanıtlarının tamamen gizli tutulacağını belirten onları cesaretlendirecek bir açıklama bölümü yer almalıdır.

- Anketin tamamlanması için yönergeler sağlanmalıdır
- Anketin ortalama tamamlanma süresi belirtilmelidir
- Katılımcılara yardımlarından dolayı teşekkür edilmelidir